

Дарія СЕМЕНИШИН

**ПЕТРО БОГДАН ІВАНОВИЧ КРИП'ЯКЕВИЧ
(95 РОКІВ ВІД НАРОДЖЕННЯ)**

10 лютого 1923 року народився Петро Богдан Іванович Крип'якевич, визнаний Міжнародною спільною кристалографів одним із найкращих кристалографів світу за розробку систематики «Структурних типів інтерметалічних сполук», яка зарахована до фундаментальних наукових відкриттів середини ХХ століття.

Його батьками були Марія Сидорович та Іван Крип'якевич, відомий історик, який пізніше став академіком НАН України.

У Петра Богдана був молодший брат Роман, який все своє життя опікувався братом, доля якого була досить трагічною через важку і невиліковну хворобу.

В родині Крип'якевичів ім'я Петро використовувалось в офіційних установах (школі, інституті, на роботі), а всі домашні називали його Богдан або Даньо.

Дитячі роки Богдан провів у Львові. Досягнувши шкільного віку, протягом 1934–1939 років навчався в Українській академічній гімназії та фізико-математич-

ному ліцеї. Атестат зрілості одержав у 1940 році, як випускник-відмінник СШ № 2. Під час війни у 1940–1941 роках був студентом 1-го курсу хімічного відділу природничого факультету Львівського університету. В 1941–1942 роках навчався та закінчив хімічний технікум. У 1942–1944 роках був студентом Львівського політехнічного інституту, а в 1944–1945 – студентом хімічного факультету Віденського політехнічного інституту. У 1945 році служив в рядах Радянської армії і був звільнений у зв'язку з навчанням в університеті. Після повернення до Львова у 1945 році поступив на 4-й курс хімічного факультету Львівського державного університету. В цей період Петро важко захворів і змушений був перервати навчання (1946–1949 роки). Поліомеліт у дорослому віці прикував Петра Івановича до ліжка. Як писав його товариш Ярослав Дашкевич «Він лежав вдома, в невеличкій темнуватій кімнаті від подвір'я, один час на перехресті між життям і смертю: хвороба перекреслила надії на будь-яке особисте життя. ... Я подивляв силу Богдана – і до життя, і до навчання, тепер знову перерваного важкою недугою. Богдан поволі, дуже поволі підіймався на ноги: на милицях, з деформованими і атрофованими руками і долонями. Від нього не було чути скарг, очі світилися ще хворобливим блиском, але жадоба до науки – до улюбленої хімії – додавала йому волі до життя». Роки 1946–1949 проминули у боротьбі за життя, у лікуванні в Одесі, Грузії, але не принесли бажаного здоров'я. Петро Іванович назавжди залишився важко хворим, але мав надзвичайну пам'ять, жадобу до життя, прекрасно знав хімію, математику, літературу, мистецтво і музику.

В 1949–1951 роках закінчує 4 та 5 курси хімічного факультету Львівського університету, а в 1951 році одержує диплом хіміка з відзнакою.

Петра Івановича залишають на роботу в університеті і зараховують на посаду старшого лаборанта кафедри неорганічної хімії (1948–1958 роки).

Вияткові всесторонні здібності, добре знання іноземних мов (польської, німецької, англійської, російської), відмінне навчання і надзвичайна працьовитість були вирішальними для його зарахування на посаду лаборанта ще до закінчення університету, а згодом інженера кафедри неорганічної хімії для виконання наукової роботи. До його обов'язків належали постійний перегляд і реферування наукових літературних джерел. Петро Іванович з роками набирался досвіду, критично осмислював прочитане, мав дані про сотні і тисячі нових сполук. Всі члени кафедри звертались до нього за консультаціями і завжди могли одержати кваліфіковану приязну допомогу.

У 1948 році вийшла з друку перша публікація П.І. Крип'якевича, а остання 236-а - вже після його смерті у 1982 році.

У 1957 році Петро Іванович захищає кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження з кристалохімії металічних сполук з високими координаційними числами», виконану під керівництвом проф. Черкашина Є.Є. В даній роботі розглянуто актуальні питання кристалохімії, поліморфізму та морфотропії інтерметалічних сполук з ікосаедричною координацією атомів.

Кристалохімія цього важливого класу неорганічних сполук, широко опрацьована у подальших працях П.І. Крип'якевича, стала предметом його докторської дисертації «Структурні типи інтерметалічних сполук», захищеній у Львові в 1972 році. Опонентами даної роботи були світила кристалохімічної науки: академік М.В. Белов, член-кореспондент Академії наук СРСР Г.Б. Бокій та професор Є.С. Макаров. В дисертації П.І. Крип'якевич дав детальний опис координаційних характеристик 550 відомих на цей час структурних типів інтерметалічних сполук

та їх класифікацію. На основі даної дисертації було видано монографію «Структурні типи інтерметалічних сполук», що є настільною книгою багатьох кристалохіміків світу до цього часу.

П.І. Крип'якевич був науковим керівником кандидатських дисертацій 12 аспірантів і співробітників кафедри.

Петро Богдан Іванович Крип'якевич у колі колег.

Важко оцінити вклад П.І. Крип'якевича у розвиток кристалохімії інтерметалічних сполук, який у співавторстві з іншими науковцями кафедри вперше синтезував 593 інтерметалічні сполуки і встановив їх кристалічну структуру. Серед них є представники 25-ти нових, раніше невідомих структурних типів.

П.І. Крип'якевич приймав активну участь у ряді університетських, республіканських, всесоюзних і міжнародних конференцій. Був організатором і відповідальним редактором збірників тез трьох Всесоюзних наукових конференцій з кристалохімії інтерметалічних сполук, що проводились у Львові із запрошенням іноземних вчених у 1971, 1974 та 1978 роках.

Помер Петро Богдан Крип'якевич у Львові 2 грудня 1980 року після важкої недуги на 57 році життя. Похований у Львові на Личаківському цвинтарі.

У пам'яті тих, хто особисто знав П.І. Крип'якевича, спілкувався з ним, назавжди залишаться найкращі спогади про нього, як про людину, що привертала до себе увагу всебічною освіченістю, широтою поглядів, обізнаністю з українською та іноземною літературою, музикою, живописом, прекрасним знанням історії України та Львова.

У відношенні до своїх учнів та колег був винятково делікатний, чуйний, безкорисний, людяний, уважний, але вимогливий і принциповий стосовно наукових досліджень. Велику увагу звертав на достовірність результатів експерименту, на

представлення цих результатів у наукових статтях, по декілька разів повертав на доопрацювання статті, дисертації, поки не було досягнуто відповідного рівня. Зауваження робив делікатно, рекомендував постійно працювати зі словником. Навчав любити і шанувати рідну мову, казав – *«Кожне слово – це скарб, і ним не можна розкидатися»*.

Розповідь про Петра Івановича була б неповною, якщо б ми не згадали про його родину, молодшого брата Романа та його дружину Лесю, які намагалися не дати йому почуватися ізольованим від зовнішнього світу. Вони возили його містом в автомобілі, по місцях, описаних їх батьком у книжці «Історичні проходи по Львові». Коли на хімічному факультеті відбувалися захисти дисертацій або наукові конференції, то Роман Іванович привозив брата на засідання. Вони обоє до останніх днів жертовно піклувалися про Петра Івановича.

Був період у житті родини Крип'якевичів, коли їм не давали можливості працювати. Дуже шкода, що незабутній і дорогий Петро Богдан Крип'якевич не дожив до незалежної України, про яку мріяв і для блага якої плідно працював.

Дана стаття написана на основі бібліографічного довідника «Петро Богдан Іванович Крип'якевич 1923-1980» Грань: Вид. Львів-Івано-Франківськ, 2005, -124 с. / Укладачі: С. Гладишевський, С. Пукас, Н. Лясковська, О. Романів, Ю. Луцишин.